

„Čest je nám být četníkem...“ to jsou slova z první republiky četnické hymny. Dovolím si seznámit čtenáře Kaleidoskopu se stejnojmennou čtyřpovídkou z knihy Četnické čtyřlístky, kterou před časem vydalo nakladatelství PRAGOLINE.

Paragraf 8 služební instrukce například stanovil:

(1) Četníci mají se chovati vážně, slušně a zdvořile. Každým přehmatem, hrubostí a surovostí slovem i činem při služebních výkonech trpí újmu vážnost jednotlivce i celého sboru a ztěžuje se zakročení četníka. To platí zvláště tehdy, je-li četník při slavnostech, větších shromážděních apod., kdy každá nerozvážnost, osobitost anebo zbytečné obtěžování může přivoditi nepříjemné a nebezpečné výstupy.

(2) Příslušníci četnictva mají zárlivě střežiti dobrou pověst sboru a vzájemně na sebe dozírat, čímž bude umožněno, aby nectnosti a zlozvyky byly již v zárodku potlačeny. Pragmatickým služebním předpisem bylo pamatováno i na případy, kdy byl četník na cti uražen a bylo mu výslovně zakázáno vzdáti se zákonem stanoveného zadostiučinění a potrestání viníka. Je třeba uvést, že v daném období byly delikty proti cti spáchané na příslušnících četnictva či četnictvu stíhány dvěma způsoby, a to: veřejnou žalobou nebo soukromou žalobou.

Veřejnou žalobou byly stíhány zejména zločiny, a to tím způsobem, že žaloby zasílaly četnické stanice přímo soudům, popřípadě státním zastupitelstvím, kromě toho byly žaloby zasílány služebním postupem na vědomí nadřízeným orgánům – zemským velitelům četnictva. V těchto případech nemohl uražený četník, ani jeho velitelé nijak zasahovat do sporu.

Soukromou žalobou byly stíhány méně závažné delikty – přestupky. Podání soukromé žaloby četníkem předcházelo její odsouhlasení zemským velitelem četnictva. Přestože se jednalo o soukromoprávní žaloby, byla tato kategorie žalob osvobozena od kolků a soudních poplatků. V těchto případech již byl četník stranou vedoucí proces a měl tudíž s ním plné dispoziční právo. Služební instrukce pro četnictvo však v § 20 stanovila pro tyto případy, že četník nesmí se nikdy vzdáti zákonem stanoveného zadostiučinění a potrestání. Z toho vyplývalo, že četník nesměl přistoupit na navrhovaný smír, či ustoupit od žaloby.

To byla strohá litera služebních předpisů. Život ale přinášel četnické komunitě rozmanité situace a četníci se s nimi vypořádávali po svém. Jednalo se o případy, které se dotkly stavovské cti příslušníků četnického sboru, ať již jednotlivce nebo celé četnické stanice. Zde často sehrávala svoji roli mužská ješitnost a potrestání hříšníka bylo prováděno s

náležitou důkladností, vlastní četnickému sboru.

Husa

Ráno 13. prosince 1933 zjistil velitel četnické stanice Starý Plzenec vrchní strážmistr František Vondráček krádež vykrmené husy, kterou se jeho žena chystala upéct na blížící se Boží hod vánoční. Pan vrchní měl od samého rána samozřejmě po náladě a lamentoval, že těm zlodějům není už vůbec nic svato, když si dovolí okrást i četnického velitele. Podřízení četníci strážmistři Josef Czech a Oldřich Práchenský byli okamžitě vysláni do pátrací služby za účelem vypátrání opovážlivého zločince a hlavně ukradené husy. Pan vrchní Vondráček nelenil a o spáchaném „zločinu“ informoval telefonicky i velitele sousedních četnických stanic. Jelikož se mu to zdálo málo, vyrozuměl o případu pro jistotu i plzeňskou pátračku.

Pátrání zalarmovaného četnictva přineslo svůj výsledek. Hlídka pátrací stanice zatkla v Černicích jistého Jaroslava Primuse, narozeného v roce 1903 ve Vejprnici. Kromě odcizené husy u sebe měl totiž Primus ještě dva šperháky a kleště zvané kombinačky. Zatčený se při výslechu doznal k nedávnému vyloupení několika víkendových chat na Plzeňsku. Po pachateli těchto krádeží plzeňská pátrací stanice právě pátrala.

Ve Starém Plzenci se krátce po obědě objevil služební automobil pátračky se zatčeným pachatelem a hlavně s Vondráčkovíc husou, kterou pan vrchní okamžitě poznal. Zatčený Primus putoval do staničního vězení a hlídka pátrací stanice byla pozvána k malému občerstvení do staniční kanceláře.

Paní vrchní Vondráčková uvařila čaj a donesla pekáč právě dopečených řepánků. Pan vrchní byl radostí celý bez sebe a hned šel telefonicky odvolat pátrání na sousedních stanicích, při kterém do nebe vychvaloval akceschopnost „jejich“ pátračky. Na stanici se po chvíli po neúspěšném pátrání vrátila ráno vyslaná dvoučlenná hlídka. Téma debaty se točilo okolo četnické cti a o nutnosti chránit jí za každou cenu.

Nutná porážka

Štábní strážmistr Jan Hucek z plzeňské pátračky měl radost z úspěchu dosaženého dopadením zločince Primuse, ale hlavně z toho, že mohli kolegové pomoci. Spravedlnosti bylo učiněno zadost a četnická čest byla uhájena. Ukrást slepici či husu, to ještě není tak hrozné, ale znal případ, kdy veliteli četnické stanice v Německém na Moravě ukradli v noci na Silvestra dokonce prase! Mělo dobrých 180 kilo a čekala ho ten den porážka. Četnickým stanicím v širokém okolí se tehdy nepodařilo vypátrat pachatele činu ani ukradené prase. I když někteří z četníků to morousovitěmu panu vrchnímu v duchu přáli, že na něho konečně došlo za všechna ta příkoří, kterých se na podřízených dopustil.

Po krátké odmlce začal vyprávět, jak se jim podařilo doběhnout hamižného kolegu, který místo aby jak to dělali ostatní pozval kolegy na ovárek, předstíral po několik let nutnou porážku.

Na četnické stanici v Bystřici nad Pernštejnem, kde před lety sloužil, měli kolegu strážmistra Karla Jelínka. Zatímco ve všech četnických rodinách v širokém okolí se

porážka pašíka dlouhodobě plánovala a byla důvodem k pozvání kolegů, u Jelínků muselo být prase vždy poráženo nenadále. Jednou si zlomilo nohu, jindy ho pokousal pes nakažený vzteklinou nebo prase přestalo dočista žrát. A v takovém případě nebyl čas vyrozumět kolegy ze stanice, natož ze stanic okolních. Ostatní četníci totiž vždy rozeslali pátrací oběžníky: Dne XY je u nás zabíjačka. Očekáváme vás na pátrání. Podpis. Ten rok bylo již po polovině prosince a pernštejnští četníci očekávali každým dnem u Jelínků „nutnou“. A nemýlili se. Ráno 20. prosince potkala hlídka místního řezníka, jak si to kráčí k Jelínkům. Aby ne, vždyť kolega Jelínek měl po noční službě volno. Vrátili se okamžitě na stanici a tam ukuli plán. Na okolní stanice se rozběhli četníci s lístky: Dnes 20. prosince 1926 máme nutnou porážku. Očekávám vás na pátrání. Kolega Jelínek. Krátce před polednem se začaly do Pernštejna trousit ze všech směrů četnické hlídky z okolních stanic. U Jelínků se během jedné hodiny sešlo celkem čtrnáct četníků se dvěma služebními psy.

Strážmistr Jelínek i jeho paní se nestačili divit. Vždyť nikoho nezvali! Velitel sousední stanice Jelínkovi blahořečil a poznamenal, že nepamatuje, aby někdo stačil při „nutné“ narychlo sezvat tak velké množství kolegů. A ukázal obdržovaný lístek. Jelínkovi bylo podle rukopisu hned jasné, jak ho kolegové doběhli. Patřilo mu to pro hamižnost, ke které ho nabádala jeho drahá polovička. A to se několik kolegů ještě ze závažných důvodů omluvilo!

Nedalo se nic dělat. Strážmistr Jelínek si uvědomil, co je to četnická čest a pozval hosty k narychlo prostřenému stolu a začaly hody. Jaternicovou polévku vystřídal ovar s křenem a pak jelita s jaternicemi. Na své si přišli i oba služební psi. Na žízeň kolegů ještě nechal strážmistr Jelínek přivést půlku ležáku...

A od toho roku u Jelínků už zabíjeli jen regulérně.

Zneuctěná četnická kasárna

Další člen hlídky z pátračky, strážmistr Bohumil Šedivec vyprávěl dokonce o zneuctění četnických kasáren. Četnickými kasáreny kasární předpis rozuměl budovy nebo části budov (místnosti), které slouží k ubytování četnických velitelství nebo stanic.

Každá četnická kasárna byla označena plechovou cedulí s malým státním znakem a názvem dislokovaného velitelství či stanice. Kromě toho musely být kasárna četnických stanic opatřena zvonkem zavedeným do obydleného pokoje četníků. Zvonek musel být navíc označen plechovou tabulkou s nápisem ZVONEK K ČETNICTVU. Elektrické zvonky musely být dle kasárního předpisu před uzavřením vrat či dveří kasáren vždy řádně vyzkoušeny, zdali správně fungují. Řada četnických kasáren však byla ještě z dob Rakouska opatřena mechanickými zvonky. Nejinak tomu bylo i na četnické stanici v Lokti, kde strážmistr Šedivec po svém nástupu k četnictvu sloužil.

Na budově loketských četnických kasáren byly dokonce dvě tabule. Jedna označovala tamní okresní četnické velitelství a druhá četnickou stanici. Velitelem stanice byl vrchní strážmistr Jan Knoll a okresním velitelem kapitán výkonný František Müller.

V loketském okrese působil po řadu let žebrák z povolání Jan Červenka, který měl na svém kontě více než sedmdesát trestů, převážně za potulku a žebrotu. Počet odpykaných trestů u něho již přesahoval číslíci vyjadřující věk. Červenka se potuloval z místa na místo a před zimou se vždy šel sám dobrovolně udat a drze žádal o zatčení, aby měl v

arestu zajištěno bydlení a stravu na dobu mrazu a nepohody. U pana vrchního Knolla však jednou Červenka narazil. Bylo mu sděleno, že je naprosto nenapravitelný, a tudíž nemá cenu udávat ho soudu. Poté byl ze staniční kanceláře vykázán.

Strážmistr Šedivec vykonával toho listopadového dne službu pohotovostního četníka. Jelikož se blížila půlnoc a nic se nedělo, odložil si řemení, rozepjal blůzu, zhasl a uložil se na postel, aby si odpočinul. Po několika minutách se však rozezvučel zvonek. Strážmistr vstal, zapnul si knoflíky u blůzy a vykoukl z okna pokoje četníků v prvním patře.

Ulice byla prázdná, pouze zahlédl potulného psa před vraty do kasáren. Zahnal psa výkřikem a uložil se opět k odpočinku. Po několika minutách ale uslyšel z ulice štěkot psů a následně na to se opět rozezvučel zvonek. Opakovaně vyhlédl z okna a spatřil dva psy. Zahnal je vylitím vody a opětovně ulehl k odpočinku.

Štěkot psů z ulice však zesiloval a rozezvučel se k tomu ještě zvonek. Hluk probudil i pana okresního a ten vynadal z otevřeného okna svého bytu strážmistřovi a vyslal ho, aby na ulici zjednal pořádek. Na ulici totiž byla už celá smečka štěkajících psů.

Až po ustrojení a příchodu na ulici si strážmistr všiml, že na rukověti zvonku, která z okna pokoje nebyla vidět, je přivázána kost, na kterou psi doráželi.

Jako strůjce tohoto žertu byl usvědčen potulný žebrák Červenka. Chlubil se totiž po městě tím, co pánům četníkům vyvedl. Mstil se tak za to, že byl panem vrchním namísto zatčení a dodání do arestu vykázán na mráz. Tímto skutkem dosáhl svého, neboť byl udán pro přestupek jiného veřejného hanění četnických kasáren podle § 491 trestního zákona a byl odsouzen ke třem měsícům vězení.

Sok

Velitel stanice v Plzenci vrchní strážmistr Vondráček využil situace, že jeho manželka odešla ze staniční kanceláře a dal se do vyprávění příběhu, v němž figuroval on i paní vrchní.

Jako podřízený četník byl po absolvování školy četníků na zkoušku zařazen na nedalekou stanici v Měčíně a byl samozřejmě svobodný. V obci se mu zalíbila se jistá Anička Nová. Potíž však byla v tom, že o přízeň Aničky se kromě četníka již po delší dobu ucházel i místní obuvník Jan Rezek.

Jednoho dne si Rezka sousedé v hospodě dobírali, že nemá šanci, neboť četník pod penzí je daleko lepší partie, než ubohý živnostníček v popem ulepené zástěře a flokující boty. ezkovi přestalo pro ty řeči chutnat pivo, zaplatil a odešel. V duchu nadával na adresu strážmistra, který si přijde bůhví odkud a hatí mu jeho úmysly.

Netrvalo to ani deset minut, vrátil se uřícený obuvník Rezek do hostince a začal bědovat, jaký je to neštěstí, že u křížku se zastřelili dva mladí lidé. To bylo pojednou pozdvižení. Přítomný starosta nechal okamžitě poslat pro četníky a sám se vydal v doprovodu několika sousedů na udané místo, kde byl mezi dvěma letitými lipami umístěn železný kříž. Strážmistr Vondráček byl zastižen při návratu z občůzky nedaleko stanice. Vydal se proto ihned ke křížku a cestou dohnal starostu s celým procesím.

Po příchodu na místo zde však žádné mrtvolky nenašli. Starosta se osočil na nedaleko postávajícího Rezka a ten odvětil, že o žádných mrtvolách nemluvil, říkal pouze, že se u křížku zastřelili dva mladí lidé a ukázal na zašlý nápis pod železným křížem. Zde stálo:

Léta Páně 1899 vypustili zde duše čeledín Josef Rous a jeho milenka Anna Dočkálová. Dotčený Rezek totiž při odchodu z hostince spatřil strážmistra vracejícího se ze služby a rozhodl se udělat mu naschvál, neboť správně předpokládal, že bude zalarmováno i četnictvo.

Strážmistr Vondráček se pousmál a mávl nad žertem rukou, neboť bylo pod jeho úroveň vozit se po sokovi z pozice vrchnostenské osoby. Starosta, kterému Rezkův šprým překazil partičku karet, měl tisíc chutí nechat zavřít Rezka do šatlavy. Neudělal tak jen proto, že obec žádnou šatlavu neměla. Jinak se k věci postavila Anička Nových. Když se dozvěděla, co obuvník vyvedl, dala mu košem. Po několika letech se provdala za četníka...

Odplata

Štábní strážmistr Jaroslav Konáš z pátračky vyprávěl svůj zážitek z Podkarpatské Rusi. Nechal se zlákat příplatky a byl přemístěn ve funkci velitele na četnickou stanici v blízkosti rumunských hranic. Spolu s ním byli na stanici ještě tři četníci. Zakoukal se do dcery židovského krčmáře, sedmnáctileté Ester, která byla jako obrázek. Otec však rozhodl, že Ester bude provdána za zrzavého Morice Liebermanna, majitele obchodu smíšeným zbožím. Ani četnický velitel neměl ve srovnání s pejzatým obchodníkem šanci. Několik dní před svatbou obdržel od Ester psaní, ve kterém ho večer zvala k sobě domů s tím, že bude sama doma. Stalo se, že Ester, nemohoucí ovlivnit otcovo rozhodnutí, se svému milovanému strážmistrovi alespoň poprvé oddala jako žena.

Přípravy na svatbu vrcholily a osazenstvo četnické stanice chystalo vycházkové uniformy, neboť předpokládalo pozvání na svatební hostinu. To však nepřicházelo. Když bylo zcela jasné, že účast četnictva není žádána, začali četníci přemýšlet o způsobu odplaty za pohanu jejich stavu. V obci se všeobecně vědělo, že na veselce budou hrát muzikanti až z rumunského Sigetu. Určitě překročí státní hranice bez povolení. Není nic snazšího než provést kontrolu hudebníků, kteří půjdou na svatební hostinu kolem četnické stanice. Přece četníci nemohou trpět porušování předpisů. Umluveno, provedeno. Muzikanti vlekoucí hudební nástroje skutečně povolení k překročení státní hranice neměli. Následovalo předvedení na četnickou stanici za účelem sepsání oznámení. A ráno budou odvedeni k hlavnímu služnému. Nepomáhaly výmluvy, že mají hrát na veselce. Bylo jim povoleno hrát pro ukrácení čekání k obveselení četníků. A tak se stalo, že veselka byla bez hudby a z četnických kasáren se ozývala jedna skladba za druhou.

Po nějaké době dorazil na četnickou stanici otec nevěsty s žádostí o propuštění muzikantů a s pozváním pánů četníků na svatební hostinu. Sama nevěsta je prý zve. To na velitele stanice platilo. Četníci se pomalu ustrojili do vycházkových uniforem a propustili hudebníky. Na veselce se jim dostalo řádného pohoštění a dlouho do noci páni strážmistři pili a tančili ke zlosti pejzatých židů. Druhého dne ráno se na četnickou stanici dostavil osobně novomanžel Moric Liebermann a předal veliteli stanice účet na 450 Kč za četníky vypité pivo a další lihoviny. Bylo mu hned jasné, že se jedná o Moricovu pomstu. Poznal totiž, že nebyl první...

Předložený účet velitel osobně zaplatil, neboť věděl, že nebyl za pivo a lihoviny, ale za

něco jiného. V duchu si řekl, že on by si naučtoval víc.

JUDr. Michal Dlouhý

Rakouská, ale i československá četnická správa velmi důsledně dbala na udržení dobrého jména četnického sboru. Služební instrukce pro četnictvo dopodrobna upravovala chování četníků a stanovila jim řadu omezení a zákazů.